

REACTIE VAN HOUSE OF COHEDRON, HOUSE OF COVEBO, HOUSE OF REDMORE, CONTINU PROFESSIONALS EN TMI

Inleiding

Wij zijn House of Cohedron, House of Covebo, House of Redmore, Continu Professionals en TMI. Wij zijn onderdeel van House of HR, een internationaal opererende onderneming in HR-diensten. House of HR is met ruim 50 bedrijven actief in onder meer België, Nederland, Duitsland en Frankrijk.

Via ons zijn in Nederland een groot aantal zelfstandigen werkzaam bij opdrachtgevers in het private en het publieke domein.

Wij hebben kennisgenomen van het voorstel Besluit verduidelijking beoordeling arbeidsrelaties (de AMvB). Als belanghebbenden maken wij graag gebruik van de mogelijkheid om via de internetconsultatie op de AMvB te reageren.

Wij vinden het belangrijk dat de wetgever oog heeft voor echte zelfstandigen en voor het tegengaan van schijnzelfstandigheid om kwetsbaren op de arbeidsmarkt te beschermen.

Sinds de opheffing van het handhavingsmoratorium per 1 januari 2025 is de onzekerheid onder zelfstandigen over opdrachten en over de kwalificatie van de rechtsverhouding toegenomen. Zelfstandigen, intermediairs en opdrachtgevers in het private en het publieke domein hebben daar last van. Veel partijen blijven worstelen met de vraag wanneer men wel en wanneer men niet met zelfstandigen kan werken. De diverse gewijzigde voorstellen in het kader van het wetsvoorstel VBAR, het initiatief Zelfstandigenwet en de parlementaire behandelingen van vele moties naar aanleiding van handhavingsvraagstukken hebben niet bijgedragen aan de voorspelbaarheid en de rechtszekerheid. De vooruitzichten zijn ook niet bepaald gunstig. Er is weinig vertrouwen dat politiek Den Haag op slagvaardige wijze verbeteringen zal kunnen realiseren. De voorliggende AMvB gaat ook niet helpen. We zouden op willen roepen om op de weg van de Wet VBAR en de AMvB rechtsomkeert te maken. Wij lichten dat graag in de volgende onderdelen van deze reactie toe.

Beperkte representativiteit van de juridische basis

Het wetsvoorstel en de AMvB stellen ten doel een codificatie te zijn van bestaande rechtspraak en daarin staan de belangrijke uitspraken van de Hoge Raad in de zaken Deliveroo en Uber centraal. Een fundamenteel kritiekpunt is dat het wetsvoorstel en de AMvB zich primair baseren op slechts 11 uitspraken van lagere rechters. Dat aantal is buitengewoon mager gezien de omvang van de rechtspraak over arbeidsrelaties en schijnzelfstandigheid in de afgelopen decennia.

Het lijkt erop dat de wetgever een beperkte set zaken heeft gekozen die het beste past bij de voorgestelde systematiek.

Sinds de datum van de laatste in de nota van toelichting genoemde uitspraak (29 oktober 2024), zijn er vele nieuwe uitspraken gewezen – onder meer over platformwerk, zorg, bouw en media – die soms genuanceerdere of afwijkende gezichtspunten inbrengen. Het gaat om uitspraken van rechtbanken, gerechtshoven en de centrale raad van beroep. Via rechtspraak.nl alleen al komt men dan meer dan 25 uitspraken tegen van na 29 oktober 2024. Door deze niet te betrekken ontstaat een vertekening en gebrek aan representativiteit.

De wetgever presenteert de AMvB als codificatie van vaste jurisprudentie, maar feitelijk is er sprake van een selectieve weergave. Dit doet afbreuk aan de geloofwaardigheid en het draagvlak.

Eindbeoordeling blijft complex en casuïstisch

Het wetsvoorstel en de AMvB pretenderen meer duidelijkheid en voorspelbaarheid te bieden door de open norm te structureren in twee hoofdelementen (sturing en eigen rekening/risico) met een limitatieve set indicaties. In werkelijkheid verandert er echter weinig tot niets.

De nota van toelichting benoemt zelf dat geen sprake is van een “afvinklijst”. Het wordt benadrukt dat de indicaties in onderlinge samenhang moeten worden beoordeeld en dat hun gewicht varieert per casus. Dat is exact dezelfde open benadering als in de bestaande rechtspraak.

Er is sprake van onduidelijkheid rond “gezag”. Het wordt aangegeven dat ook de mogelijkheid tot sturing al gezag oplevert. Dit zal voor de praktijk en zeker voor individuele zelfstandigen zeer moeilijk te hanteren zijn.

Als een werkende zowel kenmerken van inbedding als van ondernemerschap vertoont, is de uitkomst van de beoordeling nog steeds moeilijk om te maken. Daar zal in vele casusposities opnieuw afhankelijkheid van de rechter ontstaan.

De eindbeoordeling wordt per saldo niet eenvoudiger, ondanks de suggestie dat de systematiek houvast biedt. De rechtspraak blijft grotendeels even casuïstisch en onzeker. Dit is een essentieel punt. Het wetsvoorstel en de AMvB bieden dan nul meerwaarde ten opzichte van de huidige beoordelingssystematiek.

Impact op zelfstandigen en handhaving vanaf 1 januari 2025

Een groot gemis in de nota van toelichting is de afwezigheid van een analyse van de impact op zelfstandigeninzet. Dat is onbegrijpelijk gezien alles wat de opheffing van het handhavingsmoratorium per 1 januari 2025 teweeg heeft gebracht.

Er is niets concreets opgenomen in de nota van toelichting dat zelfstandigen, intermediairs en opdrachtgevers voorbereidt op de werking van de systematiek. De toelichting bevat geen scenario's of voorbeelden hoe zelfstandigen, intermediairs of opdrachtgevers een situatie concreet moeten beoordelen.

Er is een aanmerkelijk risico op rechtsonzekerheid. Marktpartijen die werken met zelfstandigen (met name in de zorg, bouw, creatieve sector) zullen pas tijdens een controle ontdekken of zij de positie correct hebben beoordeeld. Verschillen in beoordelingen zullen aanleiding vormen voor discussies en een gang naar de rechter.

Uit de toelichting blijkt niet van een beoordeling van de cijfermatige impact van de handhaving vanaf 1 januari 2025 en hoe het wetsvoorstel en de AMvB zich daartoe zullen verhouden. Zelfstandigen, intermediairs en opdrachtgevers zullen onvoldoende zijn voorbereid op de feitelijke gevolgen.

Gebrekkige kostenanalyse

De doorrekening van de kosten van de aanpassingen is opvallend summier en overtuigt niet.

De scope is te beperkt. De analyse beperkt zich tot administratieve lasten en uitvoeringskosten bij de Belastingdienst en het UWV.

Er wordt geen rekening gehouden met de marktimpact. Er is geen inschatting van de economische gevolgen voor sectoren waar veel zelfstandigen actief zijn (platformwerk, zorg, bouw, media).

Transitie-effecten zijn kennelijk niet van belang. De kosten van aanpassingen in standaardcontracten, compliance raamwerken van werkgevers en opdrachtgevers zijn niet doorerekend.

Het beeld dat de kosten “beperkt” zouden zijn, staat ook haaks op de verwachting dat een groot aantal zelfstandige relaties opnieuw zal moeten worden beoordeeld op de gewijzigde systematiek.

Kortom, de kostenanalyse is te mager en onvolledig. Er bestaat onvoldoende zicht op de reële impact.

Conclusie

Niet doen.